

15. juni 2021

Skønlitteratur skal fremme farmaceuters empati

Af: Lektor Lotte Stig Nørgaard, Københavns Universitet og medlem af Helses redaktionsgruppe

Foto: Shutterstock

Narrativ medicin er et ret nyt felt, hvor skønlitteratur og kreativ skrivning bruges til at gøre en behandler bedre til at lytte til og fortolke patientens fortælling og derved øge empati og social forståelse for patienten. Nu har også farmaceuter i lighed med f.eks. læger, mulighed for at få øget deres empatiske evner i et kursus i narrativ medicin.

Har du også prøvet at stå på apoteket og tænke: "Hvorfor i alverden snakker farmaceuten bare videre? Jeg har jo lige fortalt, at jeg er bange for den her sygdom, den her medicin". Sådanne oplevelser kan meget vel snart være historie. I hvert fald hvis det står til en tværfaglig gruppe bestående af litteraturforskere, læger og farmaceuter på Syddansk Universitet, der gennem et års tid har trænet farmaceuter i at blive bedre til at lytte og reagere empatisk på det, kunden siger. Det kaldes "Narrativ medicin i apotekspraksis" og undersøges i disse år i et nytænkende projekt på universitetet.

Narrative medicin for læger

Narrativ medicin blev startet i USA af læge og professor Rita Charon for 20 år siden. Målet med narrativ medicin er at sætte fokus på humanistiske værdier i lægeuddannelsen ved at fremme en patientcenteret praksis, hvor læger får narrative kompetencer, som fremmer deres empati og sociale forståelse for patienten og derved gør dem bedre til at hjælpe patienter gennem sygdom. Har man narrative kompetencer (bl.a. empati) kan man nemlig bedre lytte til og absorbere patientens fortælling, forstå betydningen af fortællingen, lave en nuanceret fortolkning af fortællingen og begribe patientens vanskelige situation i al dens kompleksitet.

De narrative kompetencer udvikles typisk gennem to centrale metoder: nærlæsning af litterære tekster og kreativ skrivning. Nogle steder arbejder man dog også med analyser af f.eks. malerier og film. Forskning har vist, at empatisk dialog mellem patient og behandler øger patienttilfredshed, forbedrer patientens efterlevelse af medicinråd og reducerer antal medicinfejl, ligesom patientens udbytte af en samtale med en behandler stiger, hvis patienten føler sig forstået, set og inddraget.

Narrativ medicin for farmaceuter

Narrativ medicin har siden starten i USA spredt sig til en række andre faggrupper og professioner. Empati er nemlig ikke noget kun læger og

lægestuderende kan have gavn af. Sygeplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeuter, hospiceplejere og farmaceuter bliver også mere empatiske ved at indgå i narrative kursusforløb.

Apotekspersonale kan have en tendens til at være lidt for fokuseret på at "aflevere" information til kunden, frem for at lade dialogen være styret af den individuelle kundes behov, usikkerhedspunkter og præferencer. Dette vil "Narrativ medicin i apotekspraksis" gøre op med. Som led i projektet deltager farmaceuter (typisk fra apotek) i et 2-dages kursus, hvor de nærlæser noveller og digte og selv reflekterer over, hvordan de kan bruge kurset i deres hverdag på apoteket. Det kan f.eks. være ved at omskrive en tidligere medicinsamtale ud fra kundens synspunkt, så den i højere grad inddrager det, der er vigtigt for kunden. Når farmaceuter arbejder med skønlitteratur, bliver de nemlig bedre til at sætte sig i kundens sted, og kunden vil herved få et større udbytte af medicinsamtalen. Projektejer, humanbiolog og farmaceut, lektor Ulla Hedegaard fra Syddansk Universitet fortæller:

– Det handler jo netop om, at vi skal blive bedre til at lytte – intenst – til patienten, og det er det, vi gør med skønlitteraturen. Når de (red: farmaceuterne) sidder og analyserer, så opdager de nemlig en masse nye detaljer i litteraturen. Det samme gælder skrivøvelsen, som også bidrager til at gøre ubevidste tanker og følelser bevidste. Og det er det, vi egentlig træner: At lære dem at se nogle nye detaljer. Det skal farmaceuterne så kunne overføre til, når de så har patienten foran sig – at de netop får øjnene op for detaljerne – også dem, der måske ikke sådan lige bliver fortalt.

“Projektet ser et langt stykke hen ad vejen ud til at være i gang med at indfri sit formål. Farmaceuterne fortæller, at de efter kurset er blevet mere modige og tør stille flere spørgsmål, at de nu bedre kan sætte sig i patientens sted, og at de får gjort op med deres opfattelse af, hvor empatiske de egentlig var før kurset.”

En farmaceut fra kurset udtrykker det sådan her: "Jeg tænker bare, man er blevet styrket i at se vores kunder på, ja, på en anden måde, ikke, og turde tage snakken. Jeg er måske også blevet stærkere i at sige, vi tør godt at snakke om noget af det, der er svært at snakke om, for det har nogle af teksterne jo faktisk har lært os.

Narrativ medicin i sin vorden

Vil Helses læsere så allerede i morgen på landets apoteker møde personale, der til punkt og prikke har lært, hvordan de kan føre en fuldt ud empatisk dialog med kunderne? Nej, så hurtigt går det dog ikke.

Narrativ medicin er stadig i sin vorden for farmaceuter i Danmark. Indtil videre har 19 farmaceuter gennemført kurset, og det er ikke så let at tilegne sig nye måder at tænke og handle på.

– Den der omstilling fra en sundhedsvidenskabelig tankegang til lige pludselig at skulle kaste sig over i humaniora, det er sådan en omvæltning, de lige skal vænne sig til, da det er noget af en mindset-ændring, fortæller Ulla Hedegaard.

Desuden er flere af farmaceuterne også en smule tvivlende overfor, hvad de konkret skal gøre, når kunderne i skranken åbner op for personlige fortællinger, fordi de bliver mødt af en (mere) empatisk farmaceut. Projektleder og forsker, farmaceut, ph.d. Trine Graabæk Hansen fortæller:

– Deltagerne får mod på at åbne mere op over for kunderne, men hvordan skal de så håndtere det, de bliver mødt med? Næste skridt i projektet er at spørge kunderne, hvordan de egentlig oplever dialogen med den narrativt trænede farmaceut. Flere internationale studier viser desuden, at det kan være svært for sundhedsprofessionelle at fastholde den tilegnede empatiske tilgang, når der måneder efter kurset er gået lidt for meget "hverdag" i den.

Sundhedsstyrelsen bakker op:

– Der er ingen tvivl i mit sind om, at vi skal have kultur og sundhed til at smelte mere sammen. Jeg så også gerne, at kulturen fyldte mere på sundhedsområdet.

Søren Brostrøm, direktør for Sundhedsstyrelsen, Kulturmødet Mors 2020

Målet er, at efter kurset i narrativ medicin vil farmaceuten:

- have teoretisk og praktisk viden om grundlæggende narrative strategier i patientinddragelsen
- kunne forstå og kritisk reflektere over cases med patientfortællinger
- kunne analysere og vurdere narrative perspektiver i behandlingssammenhænge
- med afsæt i forskning i narrativ medicin kunne identificere og fremme patienters og pårørendes fortællende kompetencer
- kunne sætte ord på viden om sproglig betydningsdannelse og metaforik i forbindelse med sygdom
- kunne redegøre for faserne i et fortællende forløb
- have viden om kreativ skrivning som patientinddragelse
- have viden om betydning af empati for kommunikation i en farmaceutisk kontekst.

Eksempler på litteratur anvendt på kurset

- Anne Marie Mai og Peter Simonsen (red). "Syg litteratur". Indeholder udvalgte litterære tekster om sygdom og sundhedsvæsen
- Pia Tafdrup: Mine bror øjne (digt)
- Sara Roepstorff: Min far er en tiger (uddrag.)

Forrige historie

Ramt af en uønsket graviditet

Næste historie

Når kroppen siger STOP!

